

Andragoški center Republike Slovenije
Slovene Adult Education Centre

NOVIČKE

DECEMBER 1996/12

- ▲ DOMA IN SVETU ● Vida A. Mohorčič Špolar - nova doktorica andragogike ● Zahvala
- Pregled izobraževanja odraslih v Sloveniji 1996/97 ● Visokošolsko izobraževanje odraslih
- Študij na daljavo na ljudskih univerzah ● Središča za samostojno učenje na ljudskih univerzah ● Raziskava o vlogi lokalne skupnosti pri odpravljanju revščine v Belgiji ▲ NOVA KNJIGA ● Potrebe po izobraževanju odraslih ▲ NOVOSTI IZ KNJIZNICE ACS

PROGRAMSKA ZASNOVA NOVIČK

Novičke so skupni informativni biltén za izobraževanje odraslih v Sloveniji. Z Novičkami želimo zboljšati obveščenost vseh, ki delamo na tem področju ali pa smo kakor koli povezani z izobraževanjem in učenjem odraslih v Sloveniji.

- Uporabniki in naročniki Novičk so lahko posamezniki in organizacije; tisti, ki se ukvarjajo z izobraževanjem in učenjem odraslih poklicno, in tudi tisti, ki delajo to prostovoljno (v društvih, strokovnih, verskih, političnih in drugih prostovoljnih organizacijah).
- Z vsebinsko zasnovno predvidevamo, da bomo v Novičkah objavljali tele vrste informacij o izobraževanju in učenju odraslih doma in v svetu:
 - opis in prikaz dogodkov in dejavnosti v izobraževanju odraslih;
 - razvojne, raziskovalne in druge programe in projekte;
 - sporočila o organizacijah, njihovih potrebah, načrtih in dejavnostih;
 - podatke o izobraževalnih programih in razvoju programov;
 - sporočila o politiki in strategiji izobraževanja odraslih;
 - novosti v upravljanju in zakonodaji;
 - statistične podatke;
 - mnenja, stališča in predloge;
 - podatke in informacije o možnostih in virih za učenje;
 - podatke o napovedanih prireditvah, posvetih, publikacijah in drugih strokovnih dogodkih;
 - prikaze novih knjig, člankov ter didaktičnega in drugega gradiva ter novosti s knjižnega trga;
 - novosti iz naših knjižnic, predvsem iz knjižnice ACS.
- V Novičkah bomo objavljali kratke, jedrnate, objektivne in nepristranske informacije.
- Novičke izhajajo praviloma vsak mesec, gradivo za posamezno številko zbiramo do 10. v mesecu. Za stike s tujino izdamo Novičke trikrat na leto v angleškem jeziku.
- Uporabniki prejemajo Novičke brezplačno. Tako bo tudi v prihodnje, če bomo lahko stroške za njihovo izdajanje poravnali iz javnih sredstev za izobraževanje odraslih.
- Novičke ureja in izdaja Informacijsko središče ACS. Odgovorni osebi: mag. Zvonka Pangerc Pahemik - vodja Informacijskega središča, in Peter Monetti - urednik Novičk.
- Naslov uredništva je: Andragoški center Slovenije, Šmartinska 134a, 1000 Ljubljana, telefon: 061 444 978, faks: 061 445 881, elektronska pošta:

RFC-822: tajništvo.saec@infosol.mss.edus.si.

DECnet: STENAR::LJACRS

Novoletno voščilo bralcem Novičk

Nekaj je na tem, ko ljudje pravijo, da leta tečejo kot blisk. Videti je, kot da bi bilo včeraj, ko smo si zaželeti srečno in zadovoljno leto, ki prihaja, pa je tu že novo voščilo.

1996. se bliža h koncu in vsi pričakujemo, kaj nam bo prineslo 1997. leto. Evropa je leto 1996 praznovala kot leto vseživljenjskega učenja in temu praznovanju se je pridružila tudi Slovenija s svojim Tednom vseživljenjskega učenja. Oktobra 1996 je Andragoški center Slovenije praznoval peto obletnico svoje ustanovitve, čeprav je bil Center uradno odprt januarja 1992. Ponosni smo lahko, da smo razvili nekatere nove projekte in oblike izobraževanja, ki so na slovenskih tleh našli plodna tla za svojo rast in razvoj in so se trdno zasidrali v naš vsakdanjik. Govorimo o študijskih krožkih, borzi znanja, središčih za samostojno učenje. Nekako smo tudi zaokrožili področje raziskovalnega dela, ki se nanaša na sistem izobraževanja in učenja odraslih in se pripravljamo, da ga bomo začeli vpeljevati. To je le nekaj naših projektov, ki so vir našega zadovoljstva in na katerih gradimo naprej.

Gledati pa moramo tudi v prihodnost. Prihajajoče leto je v marsičem za nas tudi prelomno in izjemno pomembno. Res je, da se je leto vseživljenjskega učenja uradno končalo, trdno pa verjamemo, da bo živelo naprej v našem delu, mislih in dejanjih. Pred nami so novi izzivi. Eden izmed njih je Izobraževanje odraslih: ključ za enaindvajseto stoletje. Naredimo in iztržimo kar največ iz konference v Hamburgu in jo spremenimo v dogodek, ki se ga bomo še dolgo spominjali.

Dragi prijatelji, dovolite nam, da se vam zahvalimo, ker ste bili z nami, nekateri izmed vas vseh teh pet let. Vsakemu želimo vse najlepše in veliko dobrega v novem letu. Naj se vam uresniči tisto, kar ste si želeli. Mi pa si želimo, da bi še naprej ostali skupaj, združeni v skupnih prizadevanjih za razvoj, raziskovanje, izboljševanje in pospeševanje učenja in izobraževanja odraslih.

Srečno in uspešno 1997!

Vida A. Mohorčič Špolar, direktorica

Zvonka Pangerc Pahernik, vodja informacijskega središča

Peter Monetti, urednik Novičk

v imenu sodelavcev Andragoškega centra Slovenije

DOMA IN V SVETU

Vida A. Mohorčič Špolar - nova doktorica andragogike

V sredo, 4. decembra 1996, je Slovenija pridobila novo doktorico andragogike. Ta visoki akademski naziv si je pridobila direktorica Andragoškega centra Slovenije, doslej magistra Vida A. Mohorčič Špolar. Svoj doktorat, ki se v uradnem spričevalu glasi doktorica pedagoških znanosti, si je pridobila na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani pred komisijo, ki so jo sestavljali prof. dr. Ana Krajnc (predsednica), doc. dr. Zoran Jelenc, prof. dr. Jurij Jug in prof. dr. Edvard Konrad.

Nova doktorica je tako obranila svojo doktorsko temo Planiranje izobraževanja in razvoja človeških virov v pogojih socialnih sprememb in nove tehnologije. Disertacija je vsebovala tudi glavne vsebinske sklope: planiranje izobraževanja in razvoj človeških virov v pogojih družbenih sprememb; izobrazbena sestava zaposlenih v gospodarstvu in družbenih dejavnostih; izobraževanje v Sloveniji; potrebe po izobraževanju, usposabljanju in spopolnjevanju zaposlenih v načrtih podjetij in drugih organizacij; ponudba človeških virov; planiranje izobraževanja; ter izobraževanje in razvoj človeških virov. Obnavnanje te tematike je zahtevalo široko in poglobljeno znanje z mnogih področij in obsežno podatkovno podlago.

Novi doktorici andragogike iskreno čestitamo za uspešno obranitev teze in pridobitev doktorskega naziva; to ni pridobitev le za njo, temveč tudi za vso Slovenijo in izobraževanje odraslih ter njeno znanstveno disciplino - andragogiko.

Dr. Zoran Jelenc, ACS

Zahvala

Drage sodelavke in sodelavci, cenjene kolegice in kolegi,

dovolite mi, da se vam najiskreneje zahvalim za čestitke, ki ste mi jih poslali, ko ste izvedeli, da sem upešno zagovarjala doktorsko disertacijo. Vaša pozornost me je ganila.

Ne najdem pravih besed, s katerimi bi lahko izrazila vse tisto, kar čutim. Zato bom rekelo preprosto samo tole: Hvaležna sem vam za vse tople in spodbudne besede. Hvala, ker ste bili z mano, in iz srca hvala za dragocene trenutke, ki jih preživljjam.

Vida A. Mohorčič Špolar

Pregled izobraževanja odraslih v Sloveniji 1996/97

Izvajalci in programi

Krepko smo zakorakali v novo šolsko leto in udeleženci izobraževanja odraslih lahko že ugotavljajo, ali je bila njihova izbira glede izobraževalnega programa in njegovega izvajalca prava. Nanjo so seveda vplivali mnogi objektivni in subjektivni dejavniki, prvi in prav gotovo eden najpomembnejših pa je ustrezna poučenost o obstoječi ponudbi izobraževalnih in učnih oblik. K čim večji obveščenosti naj bi osmo leto zapored pripomogel tudi pregled Izobraževanje odraslih v Sloveniji, ki je že peto leto sad skupnega dela Andragoškega centra Slovenije in vseh tistih izvajalcev, ki so izrazili svojo pripravljenost, da v tej publikaciji prikažejo svoje možnosti za pridobivanje znanja in objavijo temeljne podatke o svoji izobraževalni dejavnosti. Pregled je od oktobra dalje na voljo najširši javnosti v vseh splošnih knjižnicah v Sloveniji.

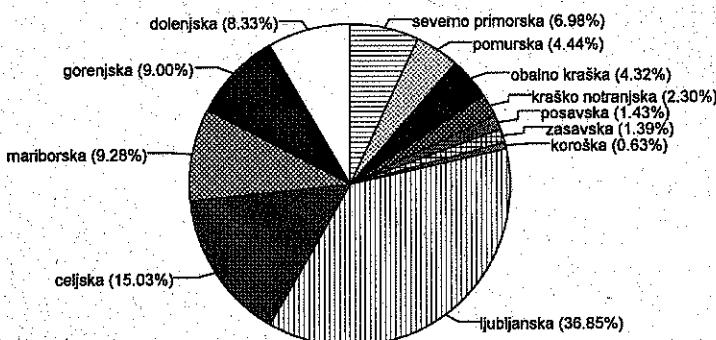
Kot že vsa leta doslej je Andragoški center podatke o ponudbi izobraževanja odraslih zbiral z dvema vprašalnikoma, od katerih prvi zadeva izvajalce, drugi pa njihove izobraževalne programe. Število vrnjenih vprašalnikov dovoljuje domnevo, da katalog zajema večino organizacij, ki razvijajo in izvajajo izobraževanje odraslih v Sloveniji, niso pa objavljeni vsi programi, ki potekajo v zajetih izobraževalnih organizacijah. Nekatere uresničujejo bistveno več programov, a so se odločile, da objavijo le ene, informacije o drugih pa ohranljajo kot svojo poslovno skrivnost. Poleg tega vedno več organizacij in njihovih združenj, med njimi Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo in šport, Zveza ljudskih univerz ter nekateri večji izobraževalni in drugi zavodi, predstavljajo ponudbo svojih programov v svojih publikacijah. Uporabnik bo torej dobil popoln pregled ponujenih možnosti izobraževanja in učenja šele, ko bo preučil vse vire, z zani najzanimivejšimi izvajalci pa navezal osebni stik.

Kljub temu je lahko katalog izobraževanja odraslih, ki ga izdaja Andragoški center, odličen kažipot pri izbiranju izobraževalnih poti, saj predstavlja letos kar 172 izvajalcev in njihovih 2469 programov. Tako kot prejšnja leta so programi glede na njihove stične točke združeni v t.i. standardne programe - teh je letos 1058 in sestavljajo skoraj 42% vseh programov, to je nekaj več kot lani. Letos je torej objavljeno manj novosti kot preteklo leto, trg ponudbe izobraževanja odraslih pa se je v primerjavi s prejšnjimi leti nekoliko poenotil.

Porazdelitev izobraževalnih programov in izvajalcev v Sloveniji je, tako kot prejšnja leta, tudi letos neenakomerna.

Najbogatejša ponudba izobraževalnih programov je v ljubljanski regiji - 929 (to je več kot 36 % vseh izobraževalnih programov), sledita celjska regija - 379 in mariborska regija - 234. Najmanjša ponudba je v posavski regiji - 36, zasavski - 35 in koroški regiji - 16 (to je le malo več kot 0,5 % vseh izobraževalnih programov).

RAZMERJA IZOBRAŽEVALNIH PROGRAMOV PO REGIJAH 1996/97

Če te podatke primerjamo z odraslim prebivalstvom v Sloveniji, znaša izbira v povprečju 639 prebivalcev na en program. Od tega imajo največ izbire odrasli v dolenjski regiji - 398 prebivalcev na program, ljubljanski regiji - 448 in severnoprimske regije - 560. Najmanjša izbira je zopet v zasavski - 1193, posavski - 1609 in koroški regiji - 3741.

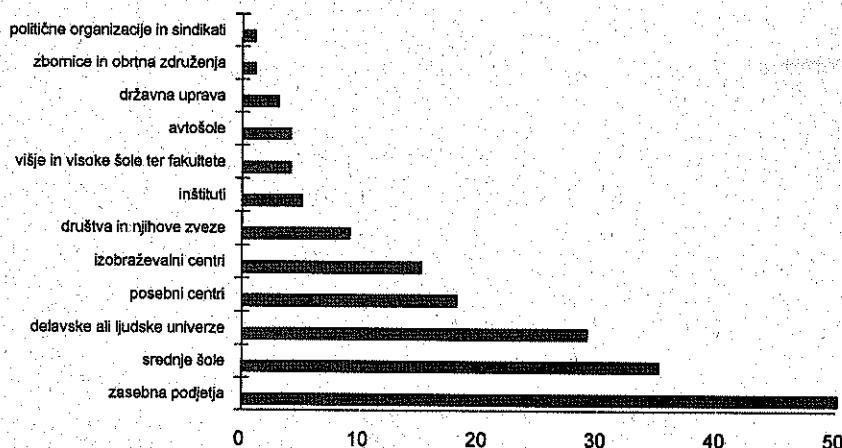
Podatki zadnjih štirih let kažejo, da je porazdelitev izbire programov v regijah z največjo izbiro vedno bolj enakomerna. Veča se izbira programov v dolenjski in celjski regiji na račun ljubljanske in gorenjske regije. Sočasno pa izstopa podatek, da je že vsa štiri leta najmanjša izbira v zasavski in posavski regiji.

Podobno razmerje porazdelitve kot pri izobraževalnih programih je tudi pri izvajalskih organizacijah.

Največ izvajalcev je v ljubljanski regiji - 80 (to je več kot 46 % vseh izvajalcev), sledita še mariborska regija - 21 in celjska regija - 18. Najmanj izvajalcev je v kraško-notranjski regiji - 3, posavski regiji - 2 in zasavski regiji - 1 (to je le 0,5 % vseh izvajalcev).

Med izvajalskimi organizacijami je največ zasebnih podjetij - 50 (to je skoraj 29 % vseh izvajalcev), sledijo srednje šole - 35 in delavske ali ljudske univerze - 29. Najmanj izvajalskih organizacij je med podjetji in organizacijami državne uprave - 3, obrtnimi zbornicami in združenji - 1 in političnimi organizacijami in sindikati - 1.

**ŠTEVILLO IZOBRAŽEVALNIH ORGANIZACIJ
PO VRSTAH 1996/1997**

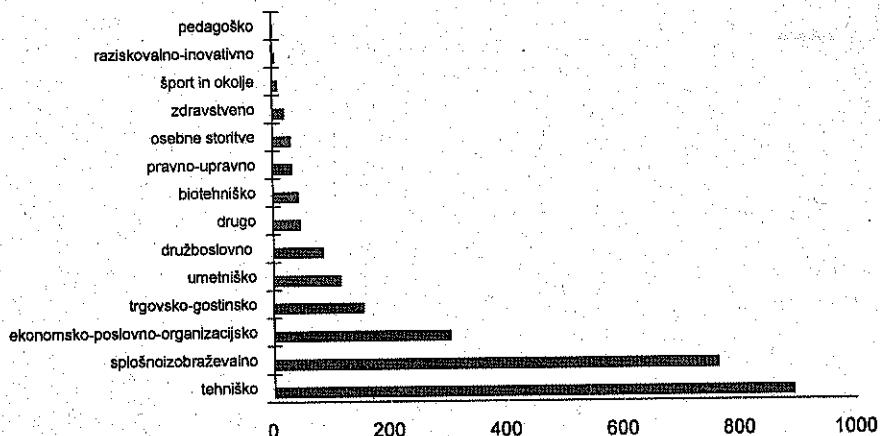
Ne gre pozabiti, da se ti podatki nanašajo samo na podatke o številu izvajalcev in programov, ki so objavljeni v katalogu.

Večina programov je zopet namenjena spopolnjevanju, usposabljanju ter neformalnemu izobraževanju. Zaradi lažjega grafičnega prikaza smo programe združili v štirinajst področij izobraževanja.

Tako kot že lani sta tudi letos najbolj obsežni tehniško in splošnoizobraževalno področje. Prvo zajema nekaj več kot 35 %, drugo pa nekaj več kot 30 % vseh izobraževalnih programov. V tehniško področje smo uvrstili programe strojništva, elektrotehnike, gradbeništva, rudarstva in metalurgije, kemije, farmacije, lesa-papirništva-grafike, tekstila-usnjarištva, gumarstva, tehniške varnosti, varstva pri delu, prometa, matematike in statistike, standardizacije in kakovosti, naravoslovja in računalništva. Največji delež tehniškega področja zajemajo izobrazevalni programi s področja računalništva - 413 programov, to znaša več kot 46 % programov tehniškega področja in skoraj 17 % vseh ponujenih programov. V okviru splošnoizobraževalnega področja, kamor sodijo osnovnošolsko izobraževanje, usposabljanje za delo, verstvo in teologija, osebnostna rast, vsl jezikovni programi in splošni programi univerze za tretje življenjsko obdobje, zajemajo največji delež jezikovni programi - 622 programov, kar znaša 87 % programov splošnoizobraževalnega področja in 25 % vseh ponujenih programov. Sorazmerno obsežno je tudi ekonomsko-poslovno-organizacijsko področje, ki v celoti zajema 12 % vseh izobraževalnih programov. V to področje smo uvrstili programe ekonomike, poslovno-financne dejavnosti, knjigovodstva, računovodstva, podjetništva in obrti, marketinga, vodenja, projektnega dela in administrativne dejavnosti.

Preostalih 11 področij izobraževanja, to so pravno-upravno, trgovsko-gostinsko, pedagoško, družboslovno, umetniško, zdravstveno, biotehniško, raziskovalno-inovativno, šport in okolje, osebne storitve in drugo, zajemajo skupaj 23 % vseh izobraževalnih programov.

**ŠTEVILLO IZOBRAŽEVALNIH PROGRAMOV
PO PODROČJIH IZOBRAŽEVANJA
1996/1997**

Pregled Izobraževanje odraslih v Sloveniji je na voljo tudi kot računalniška aplikacija, ki je na dveh disketah priložena mapi. Aplikacija je izpeljana tako, da morebitnemu uporabniku omogoča dostop do vseh temeljnih informacij, ki bi ga utegnile zanimati.

Ponudba izobraževalnih programov je obsežna, vendar informacije o njej pridobijo svojo pravo vrednost šele takrat, ko jih dobi v roke tisti, ki jih potrebuje. Na Andragoškem centru upamo, da bo lahko velik del ljudi, ki se želijo učiti in izobraževati, te informacije poiskal v prikazanem pregledu, ki je na voljo v splošnoizobraževalnih knjižnicah po Sloveniji. Za vse druge, ki se zanimajo za tovrstno izobraževanje, in zlasti za tiste, ki se ukvarjajo s svetovalno-informacijsko dejavnostjo na področju izobraževanja odraslih, pa je komplet mape z disketama po zmerni ceni dosegljiv na Andragoškem centru Slovenije.

Mag. Zvonka Pangerc Pahernik, ACS

Stališča, predlogi in priporočila strokovnega posveta Visokošolsko izobraževanje odraslih Šmarješke Toplice, 28. do 30. november 1996

Stališča, predlogi in priporočila strokovnega posveta o visokošolskem izobraževanju odraslih, ki ga je organiziral Andragoški center Slovenije (ACS) od 28. do 30. novembra 1996 v Šmarjeških Toplicah, so bila oblikovana na podlagi tehle predstavitev in razprav:

- poročilo o raziskavi Visokošolsko izobraževanje odraslih (ACS 1995);
- štirje plenarni referati (dr. Zoran Jelenc, dr. Hans Schutze, dr. Ana Krajnc, dr. Bogomir Mihevc);
- prispevki udeležencev ter razprave v treh delovnih skupinah za tri tematska področja:
 - potrebe, interesi, možnosti (vodja dr. Sonja Kump),
 - strategija, upravljanje, financiranje (vodja mag. Milena Bevc),
 - organizacija in metode (vodja Nadja Dobnik).

Na posvetu sta bili obravnavani še temi:

- Vizija učenja in poučevanja v 21. stoletju (Marija Beyer) in Učeča se univerza, neodkriti zaklad - omizje pri katerem so poleg nosilcev plenarnih tem sodelovali še: mag. Jožko Čuk, dr. Miha Japelj, dr. Barica Marentič Požarnik, dr. Ivan Svetlik in dr. Pavle Zgaga.

Za posvet je bilo pripravljeno 22 pisnih prispevkov, ki so bili objavljeni kot gradivo za posvetovanje in/ali predstavljeni na posvetovanju. (Naslove prispevkov in imena njihovih avtorjev objavljamo v prilogi k temu poročilu.)

Stališča, predlogi in priporočila so bili sprejeti po plenarni predstavitvi poročil iz vseh treh delovnih skupin in razpravi o njih 29. novembra ter v sklepni razpravi 30. novembra 1996 v Šmarjeških Toplicah.

1 Potrebe, ponudba

1.1 Stanje, problemi, potrebe

Le redka podjetja in zavodi ugotavljajo potrebe po visokošolskem izobraževanju odraslih. Država potreb ne spremja v celoti in jih ne razčlenjuje. Tudi univerzi in druge visokošolske organizacije praviloma ne ugotavljajo novih potreb, čeprav izvajajo različne programe izobraževanja odraslih. Boljše je stanje pri "novih", zlasti zasebnih visokošolskih zavodih, in tistih, ki vpeljujejo nove programe. Strokovno metodologijo za ugotavljanje potreb sicer imamo, a se malo uporablja.

Del visokošolskih organizacij ponuja programe, ki so ustrezni za odrasle. Tradicionalni "izredni" študij na mnogih področjih ni mogoč, ponudba je največkrat "nefleksibilna". (Boj raznolika je ponudba programov nadaljnjega izobraževanja, ki ga sestavljajo

programi strokovnega spopolnjevanja, specializacij in drugih oblik usposabljanja po diplomi.) "Trg" visokošolskega izobraževanja odraslih se pri nas šele oblikuje.

Zgledi dobrega načrtovanja potreb (na posvetu sta se kot takšna predstavila npr. Krka in Lek) in ponudbe nekaterih tujih univerz in domačih visokošolskih zavodov ter priporočila izvedencev in mednarodnih organizacij so nam lahko izhodišča za oblikovanje vizij in strategij.

Potrebe so glede na nujnost vseživljenjskega učenja velike, tako za zboljševanje izobrazbene ravni v državi kot tudi za spopolnjevanje izobrazbe, posodabljanje znanja ali za prekvalifikacije, ki jih zahtevajo spremembe na trgu.

1.2 Priporočila

Visokošolski zavodi, univerze naj bi prisluhnili potrebam (posameznikov, delodajalcev, lokalnih skupnosti, države), tako z ugotavljanjem potreb v fazi načrtovanja kot pri izpeljavi programov in v fazi evalvacije. Ponudba naj bi postala bolj raznovrstna in prožna.

Predstavniki delodajalcev in državnih institucij, ki so sodelovali v razpravi o teh problemih, so govorili o velikih potrebah delodajalcev in skromni ponudbi visokega šolstva. Visokošolskim zavodom in univerzam so predlagali, naj razvijajo in uveljavljajo:

- pri dodiplomskem študiju: alternativne in prožne oblike študija; programe za učenje jezikov; programe računalništva in informatike; razvijajo splošno znanje kot so komunikacijske sposobnosti, zmožnost dela v skupini, andragoško znanje, idr.; večjo usklajenost med teoretičnim in praktičnim znanjem; usklajenost med specialističnim in splošnim izobraževanjem;
- pri poddiplomskem študiju: interdisciplinarnie in medfakultetne programe, študij po modulih; točkovni (kreditni) sistem z možnostmi za upoštevanje in prenašanje točk, pridobljenih v različnih programih;
- tudi programe splošnega izobraževanja za širšo javnost, saj je tradicija splošnega izobraževanja kot kulturne funkcije in moralne obveznosti univerz zanemarjena, zanimanje za splošne vsebine pa narašča.

Najbolj je izražena potreba delodajalcev po krajših in specialističnih programih strokovnega izobraževanja in spopolnjevanja za tiste, ki so končali študij in potrebujejo dodatno, najnovejše znanje iz stroke. Potreba je tako aktualna, da morajo nekateri delodajalci iskati možnosti za njeno zadostitev v tujini, ampak tam jo morajo draga plačati.

Udeleženci razprave so ugotovili tudi:

- da je velik problem pomanjkanje komunikacije med delodajalci in ponudniki v visokošolskem izobraževanju odraslih,
- da bi predstavniki delodajalcev želeli več dogovarjanja s predstojniki oddelkov, fakultet, šol, univerz;
- da bi za vsebinsko usklajevanje potreb uporabnikov z zdajšnjo in morebitno ponudbo visokošolskih institucij za izobraževanje odraslih potrebovali strokovno-razvojno in

neodvisno telo, ki bi lahko ustrezeno povezalo vse potrebne dejavnike ali partnerje in interese (državo, visokošolske organizacije, univerzi, delodajalce).

2 Organizacija in metode izobraževanja

2.1 Stanje, problemi, potrebe

Visokošolske ustanove večinoma oblikujejo študij odraslih skupaj z izobraževanjem za mlade. Pri tem ne namenjajo velike ali posebne pozornosti odraslim študentom. Osip le-teh je velik, vpis odraslih študentov (prej študentov ob delu) se je v zadnjih desetih letih večinoma zmanjševal, čeravno smo imeli in imamo potrebe po študiju in izobraževanju odraslih. Zadnja leta sicer vpis nekoliko raste.

Oblike in metode visokošolskega izobraževanja odraslih morajo biti takšne, da ustrezajo značilnostim, posebnostim in možnostim odraslih. Andragogika in sodobno izobraževanje odraslih ponujata glede tega številne nove možnosti, ki so uporabne ne samo pri izobraževanju odraslih, temveč tudi pri visokošolskem študiju na splošno.

2.2 Priporočila

Visokošolskim zavodom, univerzama

- Visokošolski študij odraslih je treba obogatiti in poživiti s številnimi novimi možnostmi, kot so aktivne oblike učenja (samostojno, projektno, skupinsko itn.), modularni študij, multimedijsko izobraževanje in učenje, izobraževanje na daljavo, kombiniranje različnih izvajalcev izobraževanja in virov znanja, vpeljevanje točkovnega (kreditnega) sistema.
- Te možnosti naj uporabljam fleksibilno in naj bi omogočale tako interdisciplinarni študij kot tudi medinstiuticionalni študij.
- Glede na zaposlenost in druge specifične okoliščine odraslih študentov je treba vpeljati in institucionalizirati študij na daljavo, središča za samostojno učenje, središča za ugotavljanje in potrjevanje znanja, ki je pridobljeno neformalno ali s samostojnim učenjem.
- Takšne možnosti so uporabne tako pri programih za pridobivanje formalne izobrazbe kot tudi pri tistih za posodabljanje in dopolnjevanje znanja v razvoju stroke in za širjenje splošne in strokovne izobrazbe.
- Visokošolsko izobraževanje odraslih se mora decentralizirati in se s postavitvijo mreže različnih možnosti za študij odraslih (npr. študij na daljavo, središča za samostojno učenje) približati študentom in delodajalcem ter potrebam regij.
- Zagotovijo naj izobraževanje učiteljev in drugih delavcev, ki sodelujejo pri visokošolskem izobraževanju odraslih.
- Posebno pozornost je treba nameniti pripravi in založništvu študijskega gradiva.

- Metode dela pri izobraževanju ter ugotavljanju in potrjevanju znanja morajo izvirati iz potreb odraslih študentov in temeljiti na njihovem aktivnem vključevanju in upoštevanju neformalno (s samostojnim učenjem, izkušenjsko itn.) pridobljenega znanja.

Učitelji in drugi delavci visokošolskih zavodov

- Dodatno se morajo izobraževati za delo z odraslimi in za vpeljevanje ustreznih metod pri tem delu; kjer so še posebno pomembne metode aktivnega dela, dejavno vključevanje študentov, svetovanje itn.
- Poskrbeti morajo za pripravo gradiva za samostojni študij in se usposobiti za svetovalno in mentorsko pomoč študentom.

Delodajalci

- Sodelujejo naj z visokošolskimi ustanovami pri izpeljavi prakse za študente visokih strokovnih šol v podjetjih/organizacijah; to je treba organizirati drugače kot za mlade, različno glede na posebnosti (število let prakse, brezposelní idr.).
- Visokošolske organizacije, gospodarska zbornica in strokovne institucije, ki razvijajo izobraževanje odraslih, naj sodelujejo z mentorji in koordinatorji študijske prakse v podjetjih in organizacijah.
- Pri usposabljanju in podiplomskem izobraževanju zaposlenih kaže, da so uspenejši tisti študentje in udeleženci izobraževanja, ki imajo že nekaj let prakse v podjetju ali organizaciji; to kažejo izkušnje pri izobraževanju v podjetjih, kot je na posvetu pokazal primer Krke.

Država

- Z normativi in standardi mora opredeliti kvalifikacije, potrebne predavateljem, ki delajo z odraslimi študenti. Njihovo delo in priprave je treba pravilno ovrednotiti.
- Visokošolskim zavodom naj zagotovi ustrezne gmotne možnosti za delo z odraslimi, kar pa še pomeni tudi ustanavljanje študijskih središč in usposabljanje mentorjev.

3 Strategija, upravljanje, financiranje

3.1 Stanje, problemi, potrebe

Temeljna in izhodiščna vprašanja so bila: ali imamo pri nas "nacionalno" ali sploh kakšno strategijo visokošolskega izobraževanja odraslih; kakšne so vizije, strategije akterjev (delodajalcev, države, visokošolskih zavodov, univerze, posameznikov). Iz predstavitev je bilo očitno, da imamo ta čas le nekatere prvine skupne strategije visokošolskega izobraževanja odraslih, ki pa med seboj niso usklajene in povezane.

Nadaljnja vprašanja pa so bila: s kakšnim upravljanjem, s kakšnim načinom financiranja, s kakšnim delovanjem in sodelovanjem akterjev na različnih ravneh (država, visokošolske izobraževalne ustanove/univerza, delodajalci, posamezniki - študenti, strokovni dejavniki), bodoupoštevanenjihovopotrebe, bo zagotovljena prožna ponudba, kakovosten študij odraslih in njihovo strokovno spopolnjevanje?

V zadnjih letih opažamo nov pojav: novo populacijo "izrednih" študentov - tistih, ki se zaradi omejitve pri vpisu ne morejo vpisati kot "redni" študenti, temveč se vpšejo kot "izredni" študentje in morajo plačati šolnino. To niso pravi odrasli študenti po andragoški definiciji tega pojma (pogoju je opustitev nepretrganega izobraževanja ali šolanja in prevzem neke druge temeljne funkcije v življenju).

3.2 Priporočila

3.2.1 Strategija

Država

- Čimprej je treba izdelati nacionalni program za visokošolsko izobraževanje, v katerem mora biti visokošolsko izobraževanje odraslih obravnavano kot enako pomembno in enakovredno področje v primerjavi z izobraževanjem mladih. Pri oblikovanju skupne strategije je treba združiti prvine za oblikovanje strategije za celotno visokošolsko izobraževanje (Bela knjiga) s tistimi, ki izhajajo iz koncepte in strategije izobraževanja odraslih (raziskava Izobraževanje odraslih kot dejavnik razvoja Slovenije, ACS 1994, 1996).
- Kot racionalno in učinkovito možnost je treba razvijati izobraževanje na daljavo, saj le-to nima le didaktično-metodičnih, temveč tudi ekonomske prednosti.
- Za razvijanje visokošolskega izobraževanja odraslih bomo nujno potrebovali razvite strokovno-razvojne službe.
- Jasneje je treba opredeliti položaj izrednih študentov samoplačnikov in jih ločiti od pravih študentov v izobraževanju odraslih. Pogoj za udeleženca študija ali visokošolskega izobraževanja odraslih je ta, da je med prenehanjem nepretrganega izobraževanja (šolanja) in vnovično včlenitvijo v izobraževanje minilo nekaj let; treba je določiti ustrezno merilo - število let ali prakse, ki se obvezno zahteva za pridobitev statusa študenta v izobraževanju odraslih.

Visokošolske ustanove, univerzi

- Vsak visokošolski zavod, vsaka univerza naj v svojo strategijo in razvojne načrte včleni tudi visokošolsko izobraževanje odraslih.
- Zagotoviti je treba, v primerjavi z zdajšnjim stanjem, prožnejšo organizacijo in izpeljavo izobraževalnih programov za odrasle, pri tem pa morajo biti upoštevani enotni standardi znanja in kakovosti.

- Dobre modele in zgledi izobraževanja odraslih, ki so razviti na nekaterih visokošolskih ustanovah (npr. Biotehniška fakulteta, Fakulteta za organizacijske vede, izobraževanje-usposabljanje učiteljev), je smotno uporabiti in vpeljevati tudi na druga področja.

Delodajalci/njihova združenja

- Pri oblikovanju svojih načrtov razvoja kadrov in izobraževanja ter strategij na tem področju naj se zgledujejo po uspešnih podjetjih in združenjih, ki so že izoblikovali in uresničujejo takšne načrte in strategije.

Strokovni dejavniki

- Za pospešitev razvoja in uveljavljanje visokošolskega izobraževanja odraslih bo treba okrepliti strokovno in razvojno-raziskovalno dejavnost v ustreznih središčih, enotah in/ali službah, ki jih ta čas nimamo ali pa smo spremenili njihovo namembnost ter jih odpravili (npr. Center za razvoj univerze).
- Za razvoj in vpeljevanje nekaterih novih oblik ali metod pri visokošolskem izobraževanju odraslih - npr. študij na daljavo, njegovo širitev na vsa študijska področja, kjer je tak študij mogoč - potrebujemo posebna središča na državni ravni.
- Takšna središča naj v skladu s prejetim nacionalnim programom v celoti financira ali vsaj sofinancira država.

3.2.2 Upravljanje

Država

- Na državni ravni je treba oblikovati organ upravljanja za visokošolsko izobraževanje odraslih; organiziran naj bo tako, da bo omogočal sodelovanje med posameznimi delovnimi področji ministrstev.
- Pri odločanju o ključnih in pomembnih strateških vprašanjih razvoja izobraževanja odraslih, o katerih odločata bodisi Svet za visoko šolstvo bodisi Svet za izobraževanje odraslih, naj se oba organa med seboj uskladi.
- Različni dejavniki upravljanja na nacionalni ravni (država - Vlada in ministrstva, univerzi) naj se pri upravljanju na področju visokošolskega izobraževanja odraslih uskladijo.

3.2.3 Financiranje

Država

- Oblikovati je treba enotno metodologijo za izračun šolnin za študij in izobraževanje odraslih.
- Financiranje visokošolskega izobraževanja odraslih mora biti sestavina nacionalnega programa in sistemskega urejanja visokošolskega izobraževanja; pri tem je treba visokošolskemu izobraževanju odraslih namenjati enako pozornost kot izobraževanju in študiju mladih.
- Država mora ustrezeno stimulirati in finančno podpreti študij in izobraževanje odraslih bolj kot doslej.

Visokošolski zavodi/univerza

- Vpeljujejo naj izobraževanje na daljavo na vse študijske smeri, kjer je to mogoče in gospodarsko upravičeno.

4. Ukrepi

Ta priporočila so namenjena vsem 55 udeležencem in organom posvetovanja, pa tudi drugim, ki so po svojem položaju in vlogi odgovorni za visokošolsko izobraževanje odraslih - v državi, parlamentu, vladi, ministrstvih, v podjetjih in organizacijah delodajalcev, v visokošolskih zavodih in univerzah. Naj bodo spodbuda tudi za vse tiste posameznike, ki bi želeli študirati in se strokovno spopolnjevati ali pa bi radi s strokovnim delom pomagali pri razvoju visokošolskega izobraževanja odraslih pri nas.

Za to, da se bodo sprejeta stališča, predlogi in priporočila ustrezeno uresničevala, naj o njih razpravljajo in razmisljajo o ustreznih ukrepih še zlasti:

- Programski svet posvetovanja Visokošolsko izobraževanje odraslih,
- Svet RS za visoko šolstvo in Svet RS za izobraževanje odraslih,
- ustrejni organi Ministrstva za šolstvo in šport kot tistega vladnega resorja, ki je pristojen za visokošolsko izobraževanje,
- druga ministrstva in Vlada Republike Slovenije,
- univerzi v Ljubljani in Mariboru,
- vodstva (dekanati) vseh visokošolskih zavodov,
- delodajalci in njihova združenja.

Posebno pozornost naj tematiki visokošolskega izobraževanja odraslih in njegovega razvoja namenijo tudi javna občila - z objavo teh stališč in priporočil in z nenehnim spremeljanjem razvoja na tem področju.

Posvetovanje pa je zelo nedvoumno in enotno ugotavljalo, da hitrejši in uspešnejši razvoj tega področja ne bo mogoč, če se za njegovo nadaljnje preučevanje in pospeševanje v najkrajšem mogočem času ne ustanovi posebno razvojno in raziskovalno središče. To naj bi prevzelo skrb za razvoj in njegovo pospeševanje v visokošolskem izobraževanju odraslih, bodisi kot samostojna ustanova bodisi kot enota širšega razvojno-raziskovalnega središča za visokošolsko izobraževanje. Le delovanje takšne ustanove bo zagotovljalo, da se bodo postopno uresničila tudi priporočila posvetu Visokošolsko izobraževanje odraslih.

Zahvaljujemo se podjetjem Krki in Leku ter Novi Ljubljanski banki, ki so sponzorirali posvet.

Dr. Bogomir Mihevc
predsednik organizacijskega odbora

Dr. Zoran Jelenc
predsednik programskega sveta

Ljubljana, dne 7. novembra 1996

Seznam referatov za posvet o visokošolskem izobraževanju odraslih v Šmarjeških Toplicah od 28. do 30. novembra 1996

Peter Beltram	Javni in zasebni interes pri visokošolskem izobraževanju odraslih
Sonja Benčina Cmnič	Podiplomski študij v Krki - analiza interne raziskave
Mag. Jordan Berginc	Izobraževanje in usposabljanje v podjetništvu - iziv za 21. stoletje
Nadja Dobnik	Pomen razvijanja študijskega gradiva in načrtovanja založniške dejavnosti za fleksibilen visokošolski študij odraslih
Mag. Metod Čermetič	Gospodarski razvoj in razvoj človeških virov
Mag. Marjan Fekonja	Potrebujemo doktrino visokošolskega in vseživljenjskega izobraževanja?
Prof. dr. Franc Habe	Permanentno izobraževanje odraslih na Oddelku za zootehniko Biotehniške fakultete v Ljubljani
Mag. Nataša Elvira Jelenc	Ugotavljanje in potrjevanje znanja (UPZ)
Doc. dr. Zoran Jelenc	Visokošolsko izobraževanje odraslih v Sloveniji - s strategijo ali brez nje
Prof. dr. Ivan Kežar	Organizacija seminarskih oblik visokošolskega študija zaposlenih
Prof. dr. Ana Krajnc	Potrebe in dostop odraslih do visokega šolstva
Dr. Sonja Kump	Ponudba in kakovost visokošolskega izobraževanja odraslih
Dr. Bogomir Mihevc	Raziskava o visokošolskem izobraževanju odraslih v Sloveniji
Dr. Bogomir Novak	Kakšno edukacijo potrebujemo odrasli?
Mag. Darka Podmenik	Ugotavljanje potreb po izobraževanju odraslih v visokem šolstvu
Marjeta Potrč	Komentarji k nekaterim trditvam in predlogom v študijah o visokošolskem izobraževanju odraslih
Prof. dr. Cveta Razdevšek Pučko	Stalno strokovno izpopolnjevanje učiteljev: dolžnost ali tudi iziv za pedagoške fakultete?
Prof dr. Hans Schutze	Načela vseživljenjskosti učenja in resnično starije v visokošolskem izobraževanju (dostopnost, podajanje, način študija, financiranje, program, pomoč študentom)
Amalija Šiftar	Izobraževanje odraslih na filozofski fakulteti - pogledi, izkušnje in razmišljanja
Milan Stebernak	Predstavitev poteka izdelave višjega strokovnega programa Inženir/inženirka elektroenergetike
Marija Tome	Praktično usposabljanje v visokošolskih strokovnih programih
Margerita Zagmajster	Študij na daljavo na ekonomski fakulteti - zasnova in izvajanje

Študij na daljavo na ljudskih univerzah

Študij na daljavo je v sodobnem svetu že uveljavljena oblika izobraževanja, ki je enakovredna tradicionalnemu izobraževanju in poteka na različnih stopnjah izobraževanja - od osnovnošolske do podiplomske. V Sloveniji smo ga začeli vpeljevati v sodelovanju z Ekonomsko fakulteto Ljubljana v šolskem letu 1995/96 na Centru za izobraževanje in kulturo Trebnje ter na ljudskih univerzah v Novi Gorici in na Ptiju.

Za študij na daljavo je značilno, da sta predavatelj in slušatelj večino časa prostorsko ločena, vendar pa slušatelji pri študiju niso prepuščeni sami sebi.

Še zmeraj prevladuje pisno gradivo, ki je prirejeno za to obliko študija in vodi slušatelja skozi proces izobraževanja. Gradivo pripravi navadno nosilec predmeta, ki se z udeleženci izobraževanja občasno srečuje. Zanje je dosegljiv tudi po telefonu in z elektronsko pošto.

Slušateljem pomagajo pri učenju težjih delov snovi tutorji. Le-ti pripravljajo enkrat na teden vaje, ki za udeležence izobraževanja niso obvezne, imajo pa z njimi skupinske ali individualne konzultacije in podobno.

V prostorih študijskega središča se lahko slušatelji povežejo v študijske krožke.

Izrednega pomena so študijska središča, ki slušatelje materialno in strokovno podpirajo pri učenju. Tu so organizirana srečanja s predavatelji, vaje, konzultacije, izpiti, na voljo je tehnična oprema. V teh središčih delujejo tudi svetovalci.

Študij na daljavo zahteva od slušatelja veliko samodiscipline, samostojnost pri študiju, dobro organizacijo lastnega dela. Omogoča mu, da si izbere čas, kraj in hitrost učenja. Zato je primerna oblika predvsem za zaposlene, ki jim primanjkuje časa za obiskovanje predavanj, za živeče v oddaljenih krajih, za invalide, matere in nezaposlene.

V študijskih središčih v Novi Gorici, na Ptiju in v Trebnjem poteka v obliki študija na daljavo program Visoke poslovne šole, ki ga je pripravila Ekonomski fakulteta iz Ljubljane. Prvi dosežki so zelo spodbudni.

Miroslav Zakšek, Center za izobraževanje in kulturo Trebnje

Središča za samostojno učenje na ljudskih univerzah

Središča za samostojno učenje so se na slovenskih ljudskih univerzah razvila predvsem zaradi želje in potrebe, da bi udeležencem izobraževanja odraslih ponudili nove, zanimivejše poti pridobivanja znanja in jim tako omogočili učenje v času, ritmu in obsegu, ki jim najbolj ustrezata. Prednosti samostojnega učenja se kažejo v povečani

avtonomnosti učenca (sam si izbere vsebine, čas, kraj in ritem učenja ter gradivo, določi si cilje učenja in prevzame odgovornost za napredek pri učenju).

Središče za samostojno učenje je primerno opremljen prostor, kamor se ljudje lahko prihajajo učit. Učna mesta v središču so opremljena s sodobno učno tehnologijo (računalniki, CD-romi, televizorji, videorekorderji, kasetniki, CD-playerji, internet) in s posebnim, za samostojno učenje primernim učnim gradivom. Za svetovanje pri uporabi učne tehnologije in gradiva poskrbijo strokovno usposobljeni svetovalci, ki so v središču navzoči ves čas, ko je le-to odprto.

Prva središča za samostojno učenje na ljudskih univerzah so odprli v šolskem letu 1995/96 (LU Radovljica, AZ Maribor, LU Škofja Loka, LU Ormož, UPI-LU Žalec, ZKI Tržič, LU Murska Sobota), nekatere ljudske univerze pa nameravajo takšna središča odpreti letos. Izkušnje središč, ki že delujejo, kažejo, da se ljudje zelo zanimajo tako za izobraževanje, največ zanimanja pa je za učenje tujih jezikov in računalništva.

V središčih za samostojno učenje se izobražujejo predvsem tisti, ki si želijo znanje poglobiti in razširiti, pa se v skupini ne morejo ali ne želijo izobraževati.

Na pobudo Andragoškega centra Slovenije in ob denarni podpori Ministrstva za šolstvo in šport so mnoge ljudske univerze začele sodelovati pri projektu Razvoj in implementacija središč za samostojno učenje in v lanskem šolskem letu odprle takšna središča v svojih ustanovah.

Alja Roš, UPI Ljudska univerza Žalec

Raziskava o vlogi lokalne skupnosti pri odpravljanju revščine v Belgiji

Revščina

V Belgiji imata revščina in pomoč revnim dolgo zgodovino. V preteklosti je bila pozornost namenjena predvsem pomoči posamezniku. Izhajali so iz prepričanja, da lahko tako posamezniku pomagajo iz revščine. Prevlačevalo je prepričanje, da je revščina nastala po naključju, po nesreči ali zaradi napak ubogega posameznika.

Danes ne verjamemo več, da je za revščino kriv samo posameznik, temveč so zanj odgovorni tudi družba in njene strukture. Del ljudi ne izpolnjuje zahtev družbenih struktur in zato ostajajo deprivirani. Neskladje med zmožnostmi ljudi in pričakovanji družbe je pogosto zelo veliko. Za revščino torej niso krivi samo posamezniki in jih zato ne moremo obsojati.

Takšno razumevanje vzrokov za nastanek revščine močno vpliva na način in ukrepe za zmanjševanje revščine in socialne nenenakosti. Pomembno je, da spoštujeamo osebnost ljudi in njihove zmožnosti in jih ne 'etiketiramo' z negativnimi izrazi ali obsojamo. V našem načinu utemeljujemo, da je za daljše in trajno reševanje problema revščine, treba spremeniti tudi družbo samo. Treba bi bilo ukrepati na treh področjih;

na političnem ali makropodročju, na področju spremenjanja javnega mnenja in družbene zavesti ter navsezadnje na področju socialnega in kulturnega dela s ciljno skupino. Posebna središča v lokalni skupnosti delujejo predvsem na zadnjem področju.

Dejavnost v lokalni skupnosti

Obravnavanje in reševanje problemov revnih ljudi je zahtevno delo. Okoliščine so velikokrat zelo zapletene, njihovi problemi so zelo celostni in pomenijo nekakšen sklenjen obroč okoli njih. Družbeni mehanizmi prisile in sprlaznjenje z brezizhodnim položajem, jim onemogočajo, da bi si uredili razmere in živeli 'človeka-vredno' življenje. Z enostransko obravnavo ni mogoče rešiti teh problemov, zato želimo v tej raziskavi poiskati ustreznnejše rešitve.

V sedemdesetih letih so socialni delavci začeli obravnavati in opazovati sozesko kot življenjski položaj. Prebivalce določene lokalne skupnosti so skušali povezati, da bi sodelovali v reševanju skupnih problemov. Tako so želeli doseči, da bi ljudje sami izrazili svoje probleme in poiskali vzroke in možnosti za njihovo reševanje. Tako se je vzpostavila vez zaupanja med ljudmi in socialnimi delavci. To so bili začetki dejavnosti v lokalni skupnosti v Belgiji.

Vloga lokalne skupnosti

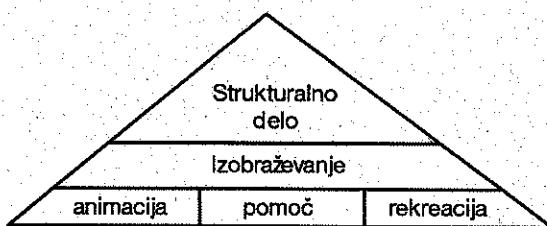
Na temelju raziskave v posebnih centrih v lokalni skupnosti v Belgiji (Kremab 1987-1990) je nastal tako imenovani integrativni prijem ali metoda. Zasnovan je na treh metodičnih izhodiščih: skrb in socialna pomoč, delo s skupinami in dejavnost v skupnosti na ravni sozeske. Prijem zajema tudi pet funkcij, in sicer pomoč, animacijo, rekreacijo, izobraževanje in strukturalno delo. Po našem mnenju naj bi dejavnost v lokalni skupnosti integrirano zajema vse navedene funkcije.

Krizni položaji, v katerih se znajdejo družine in posamezniki, razpad socialnih skupnosti in nedostopne storitve raznih služb (tudi socialnih), naravnost zahtevajo pomoč/ukrepanje ali socialno pomoč. Razpad socialnih skupnosti negativno vpliva na občutek pripadnosti določeni skupnosti (biti nekdo v očeh drugih, deliti dobro in slabo z drugimi). Osamljenost lahko zmanjšamo s spodbujanjem/animiranjem socialnega življenja in raznih dejavnosti (prireditve in srečanja za prebivalce sozeske, časniki ...). Namen animacije je preprečiti razpad socialnih skupnosti. Z animacijo je tesno povezana tudi potreba po rekreaciji; gre npr. za spodbujanje športnih dejavnosti za otroke, mladino in odrasle in podobno. S temi dejavnostmi je povezana tudi potreba po izobraževanju oziroma pridobivanju znanja in možnosti za delovanje in vplivanje na politične odličitve, ki se nanašajo na okolje, izobraževanje, zaposlovanje in drugo. S pomočjo izobraževalnih dejavnosti pa lahko dosežemo tako imenovano strukturalno dejavnost oziroma socialno politično akcijo za vplivanje in dejavno sodelovanje v oblikovanju politike.

Po našem mnenju so te dejavnosti med seboj povezane in bi se morale tako tudi uresničevati. Dejavnost v posebnem centru v lokalni skupnosti lahko zajame več teh funkcij. Na primer, pomoč v kriznem položaju lahko spodbudi posameznika k razvoju in učenju, kako ravnati v podobnih okoliščinah v prihodnje. Drugi primer je, kadar se prebivalci na neformalnem srečanju ali med rekreacijskimi dejavnostmi začnejo pogovarjati o svojih težavah. Svetovalni delavec bi moral vedeti, kako ravnati v takih

primerih in primerno svetovati. Lahko pa tudi organizirajo ustrezno pomoč posameznikom ali skupaj vplivajo na politične odločitve (strukturalno delo).

Menimo, da je med navedenimi funkcijami določena hihearhija (slika 1). Animacija, rekreacija in pomoč so funkcije, ki ne zahtevajo veliko raziskovanja od udeležencev. Ljudje lahko pridejo v center v lokalni skupnosti samo zato, da so v družbi. Isto lahko ugotovimo za rekreacijo in pomoč. Ko pa sodelovanje v dejavnostih preraste v osebnostni razvoj, učenje in izobraževanje, mora posameznik raziskati svoj lasten položaj in biti pripravljen na spremembe. Udeleženci tako dobijo moč, da se zavedo svojega položaja. Zbudi se kolektivni občutek identitete in zmonost izražanja lastnih zahtev. Zato tudi strukturalno delo (funkcija) zahteva največ dejavnosti od udeležencev. Posameznik mora biti zmožen spoprijeti se s svojimi problemi, prepoznavati podobne probleme pri drugih ljudeh in sodelovati pri sprejemanju političnih odločitev.

Slika 1: Hierarhija funkcij lokalne skupnosti

Prve tri funkcije so lahko izhodišče in motivacija za delo. Hihearhija ni gora, na katero ljudje splezajo in ostanejo na vrhu, ko ga dosežejo. Menimo, da je hihearhija veliko bolj dinamična. Ljudje lahko v nekem trenutku dosežejo vrh, po določenem času pa se odločijo in opravljajo zgolj animacijske dejavnosti v lokalni skupnosti.

Sklep

Zamisel o integraciji funkcij v lokalni skupnosti je relativno nova, zato je naša raziskava eksplorativna. V sklopu raziskave smo opravili tudi obiske v treh organizacijah v lokalni skupnosti in ugotovili, da so uspešne v izvajanju različnih funkcij, v skladu s potrebami udeležencev. Zamisel o integraciji pa je izjemno zanimiva in nam ponuja številne možnosti. Med drugim tudi integracijo realističnih in ideoloških prijermov pri odpravljanju revščine. Ponuja nam povsem konkretna izhodišča za delo, obenem pa zahteva veliko odgovornost družbe.

Elke Roex, Leuven, Belgija

Opomba: Elke Roex je študentka 5. letnika andragogike na Katoliški univerzi v Leuvnu v Belgiji. Na Andragoškem centru je opravljala trimesečno prakso na projektu Funkcionalna pismenost. Prispevek je povzetek njene diplomske naloge.

NOVA KNJIGA

Potrebe po izobraževanju odraslih Vida A. Mohorčič Špolar, Angelca Ivančič

V svetu čedalje bolj razmišljajo o kakovosti prebivalstva glede na njegove sposobnosti - prijene in pridobljene. Izobraževanje je eden temeljnih virov pridobivanja sposobnosti in spremnosti. Po mnenju T.W. Schultz (1987) so razlike v ravneh sposobnosti med narodi posledica razlik, ki so nastajale pri pridobivanju spremnosti in sposobnosti. To pa je tudi "človeški kapital". Po navadi gledamo na kapital kot na nekaj materialnega, vendar pa je fizični kapital le manjši del vsega kapitala, ki ga imajo dežele z visoko stopnjo družbenega proizvoda na prebivalca.

Če pogledamo sestavo fizičnega kapitala podrobneje, ugotovimo, da sestavlja veliko večino le-tega znanje. Ali kot pravi T.W. Schultz: "Napredek v znanju je omogočil izdelavo računalnika, sodobnih komunikacijskih naprav in velik hektarski pridelek. Velikanska izboljšava v kakovosti fizičnega kapitala v vsem tem času ne bi bila mogoča, če ne bi bilo napredka v znanju." (1987:11). Trditev, ki gotovo drži. Ljudje so nosilci in spodbujevalci znanja. Brez njih fizični kapital ni uporaben, pa če se vanj še toliko vлага.

V Sloveniji moramo začeti drugače obravnavati in vrednotiti človeške vire. Boljša ali slabša izraba človekovih spremnosti in sposobnosti ter možnosti bo, tako kot druge po svetu, zarisala meje in hitrost družbene uspešnosti. Znanje prebivalstva in delovne sile ter njuna strokovna usposobljenost bosta tista, ki bosta pomagala graditi in postavljati novo stvarnost. Prav tem kazalnikom, znanju in strokovni usposobljenosti je namenjena ta študija. Podatki za leto 1991 (pa tudi kasnejši, za leto 1994) kažejo, da naš položaj, podedovan iz preteklosti in zanemarjen tudi v sedanjosti, ni primeren za sedanjost, še manj pa za prihodnost, kjer bo znanje imelo bistveno večjo vlogo.

Študija prikazuje tiste kritične zadeve, pri katerih nas čaka še precej dela. Razdeljena je na tri dele. V prvem delu Teoretična izhodišča in metodološki prijemi pri ugotavljanju potreb po izobraževanju odraslih prikazujemo opredelitev potreb (individualne, družbene, realizirane, anticipirane), dejavnike, ki spodbujajo potrebe po izobraževanju odraslih (družbenoekonomski, socialni, demografski), razvrščanje (izobraževanje za delo, splošne potrebe po izobraževanju, potrebe po kulturnem izobraževanju, potrebe po državljanski vzgoji) in temeljne prijeme pri ugotavljanju potreb.

Prikazani so metodološki prijemi pri ugotavljanju potreb po izobraževanju odraslih in opisani prijemi pri ugotavljanju potreb po izobraževanju v organizacijah (ugotavljanje in ocenjevanje potreb). Analitično obdelane in prikazane so tudi potrebe po izobraževanju, usposabljanju in spopolnjevanju zapošlenih v planih delovnih organizacij. Na koncu podajamo kratko oceno ugotavljanja in ocenjevanja potreb po izobraževanju v podjetjih, na regionalni in nacionalni ravni in prikazujemo inštrumente za spremljanje izobraževanja odraslih v Sloveniji.

Ugotovitve teoretičnih izhodišč, metodoloških prijemov in analiz so izhodišče za izdelavo prikaza preučevanja potreb po izobraževanju odraslih in sistema spremljanja izobraževanja odraslih, s katerima se končuje prvi del.

V drugem delu so prikazane potrebe po izobraževanju na podlagi izobrazbene sestave prebivalstva, izobrazbene zahtevnosti delovnih mest in izobrazbe delavcev. V uvodu v analizo izobrazbene zahtevnosti delovnih mest in izobraženosti delavcev so prikazana teoretična izhodišča za oblikovanje modelov ugotavljanja odmikov med zahtevami delovnih mest in izobraženostjo delavcev ter metodološka izhodišča za analize in ocene zahtev delovnih mest in izobrazbe delavcev in instrumenti za spremljanje izobraževanja odraslih.

Prikaz obsega analizo izobrazbene sestave prebivalstva Slovenije po starosti in spolu ter regionalne razlike v izobrazbeni sestavi prebivalcev Slovenije. V nadaljevanju so razčlenjene izobrazbene zahteve delovnih mest in izobraženost delavcev v gospodarstvu, družbenih dejavnostih in javnih službah, v kovinopredelovalni in elektroindustriji in na dvajstih medobčinskih območjih. Na koncu drugega dela je analiza potreb po neformalnem izobraževanju odraslih glede na dejavnike, ki te potrebe spodbujajo.

Ugotovitve teoretičnih izhodišč, metodoloških prijemov in analiz so izhodišče za sklepe in priporočila. Sklepi povzemajo izsledke analiz in ocen, priporočila pa pomenijo operativizacijo ugotovitev študije.

(Iz Uvoda v Potrebe po izobraževanju odraslih)

Knjigo Potrebe po izobraževanju odraslih lahko naročite z naročilnico, ki je priložena Novičkam. Cena je 8550 tolarjev.

NOVOSTI IZ KNJIŽNICE ACS

Boyatzis, Richard E.; Cowen, Scott S.; Kolb, David A.: Innovation in professional education : steps on a journey from teaching to learning : the story of change and invention at the Weatherhead School of Management. San Francisco : Jossey-Bass, 1994. 280 str. (The Jossey-Bass management series and The Jossey-Bass higher and adult education series)

Braskamp, Larry A; Ory, John C.: Assessing faculty work : enhancing individual and institutional performance. San Francisco : Jossey-Bass, 1994. 333 str. (The Jossey-Bass higher and adult education series)

Brinkerhoff, Robert O.; Gill, Stephen J.: The learning alliance : system thinking in human resource development. San Francisco : Jossey-Bass, 1994. 188 str. (The Jossey-Bass management series)

Cervero, Ronald M.; Wilson Arthur L.: Planning responsibly for adult education : a guide to negotiating power and interests. San Francisco : Jossey-Bass, 1994. 208 str. (The Jossey-Bass higher and adult education series)

Current research topics in adult continuing education / ed. W.J. Morgan. Nottingham : Centre for Research into the Education of Adults, Department of Adult Education, University of Nottingham, 1994. 53 str. (Occasional paper)

Change as catalyst : toward a new continuing higher education : 41th annual general meeting and conference papers. Canadian Association for University Continuing Education (CAUCE), 1994. 139 str.

Defending values, promoting change : social justice in a global economy : an ILO agenda. Geneva : International Labour Office (ILO), 1994. 106 str. (Report of the Director-General : International Labour Conference ; 81st Session, 1994)

Dilts, Robert B.: Effective presentation skills. Capitola : Meta Publications, 1994. 258 str.

Distance education database. (CD-ROM). Milton Keynes : International centre for Distance Learning ; Open University, 1994. Priloga: priročnik z navodili

Ekinsmyth, Carol: The basic skills of young adults : some findings from the 1970 British cohort study. London : Adult Literacy and Basic Skills Unit (ALBSU), The Basic Skills Unit, 1994. 118 str.

Erwachsenenbildung und Entwicklung : 25 Jahre Institut für Internationale Zusammenarbeit des Deutschen Volkshochschul-Verbandes. Bonn : Institut für Internationale Zusammenarbeit des Deutschen Volkshochschul-Verbandes, 1994. 448 str.

Freeman, Richard: Quality assurance in training and education : how to apply BS5750 (ISO 9000) standards. London ; Philadelphia : Kogan Page, 1994. 176 str.

Geers, Frederic: New strategies to combat long-term unemployment in Belgium, Denmark and the United Kingdom. 2nd ed. Berlin : CEDEFOP, 1994. 139 str. (CEDEFOP panorama)

Henz, Hubert: Bildungstheorie. Frankfurt am Main (etc.) : P. Lang, 1990. 445 str. (Studien zur Pdagogik, Andragogik und Gerontagogik ; Bd. 9)

Halpern, Diane F.: Changing college classrooms : new teaching and learning strategies for an increasingly complex world. San Francisco : Jossey-Bass, 1994. 367 str. (The Jossey-Bass higher and adult education series)

Henning-Stout, Mary: Responsive assessment : a new way of thinking about learning. San Francisco : Jossey-Bass, 1994. 303 str.

Hovenberg, Hans: Multilingual adult education terminology database / ur. Hans Hovenberg; prevod v slovenščino Zoran Jelenc. Ljubljana : Andragoški center Republike Slovenije, 1994. 78 str.

Jacobs, Ed E.; Harvill, Riley L.; Masson, Robert L.: Group counseling : strategies and skills. Pacific Grove : Brooks/Cole Publishing Company, 1994. 433 str.

Lessons of cross-national comparison in education / ed. by David Phillips. Wallingford : Triangle Books, 1992. 176 str. (Oxford studies in comparative education ; Vol., 1)

Kalinauckas, Paul; King, Helen: Coaching : realising the potential. London : Institute of Personnel and Development (IPD), 1994. 152 str. (Developing skills series)

Kambouri, Maria; Francis, Hazel: Time to leave : regression and drop out in basic skills programmes. London : Adult Literacy and Basic Skills Unit (ALBSU), The Basic Skills Unit, 1994. 87 str.

King, Patricia M.; Kitchener, Karen Strohm: Developing reflective judgment : understanding and promoting intellectual growth and critical thinking in adolescents and adults. San Francisco : Jossey-Bass Publishers, 1994. 323 str. (The Jossey-Bass social and behavioral science series)

Lifelong education = Education Permanente / ed. by Paul Bélanger and Ettore Gelpi. Dordrecht ; Boston ; London : Kluwer Academic Publishers, 1995. 398 str. (IRE library : a book series of the International review of education). Ponatis International review of education, Vol. 40, Nos 3-5, 1994

Maaloe, Inger: Determining the need for vocational counselling among different target groups of young people under 28 years of age in the European Community : young people in Denmark and their need for guidance. Berlin : CEDEFOP, 1994. (Cedefop panorama : national report). 83 str.

Marsh, Colin J.: Kurikulum : temeljni pojmovi. Zagreb : Educa, 1994. 246 str.

Making education count : developing and using international indicators / Centre for Co-Operation with the Economies in Transition. Paris : OECD, 1994. 378 str.

Managing learning / ed. by Christopher Mabey and Paul Iles. London ; New York : Routledge, 1994. 270 str.

Märja, Talvi; Käpp, Ene: Past, present and future situation in adult education in Estonia. Bonn : Institut für Internationale Zusammenarbeit des Deutschen Volkshochschul-Verbandes (IIZ/DVV). 28 str. (International perspectives in adult education ; 5)

Mayo, Andrew; Lank, Elisabeth: The power of learning : a guide to gaining competitive advantage. London : Institute of Personnel and Development (IPD), 1994. 268 str. (Developing strategies series)

Measures to combat failure at school : a challenge for the construction of Europe / Euridice. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 1994. 171 str.

Meghnagi, Saul: Determining the need for vocational counselling among different target groups of young people under 28 years of age in the European Community : low-skilled young people - Italy. Berlin : CEDEFOP, 1994. (Cedefop panorama : national report). 138 str.

Milburn, Fiona: Migrants and minorities in Europe : implications for adult education and training policy. Nottingham : Centre for Research into the Education of Adults, Department of Adult Education, University of Nottingham (CREA), 1994. 79 str.

New orientations for social policy. Paris : OECD, 1994. 129 str. (Social policy studies ; No. 12)

Nuissl, Ekkehard: Adult education in Germany. Bonn : Institut für Internationale Zusammenarbeit des Deutschen Volkshochschul-Verbandes (IIZ, DVV) (=Institute for International Cooperation of the German Adult Education Association)), 1994. 55 str.(Internationale Perspektiven der Erwachsenenbildung ; 13)

O'Connor, Joseph; Seymour, John: Training with NLP : skills for managers, trainers and communicators. London : Thorsons, 1994.

The OECD jobs study : facts analysis strategies. Paris : OECD, 1994. 50 str.

Open and distance learning : critical success factors : International Conference, Geneva 10-12 October 1994 / eds. Gordon Davies and David Tinsley. Erlangen : FIM, 1994. 203 str.

The open learning directory 1994. Oxford : Pergamon Press, 1994. 676 str.

Pggeler, Franz: Erwachsenenbildung als Brcke zu einem greren Europa. Frankfurt am Main (etc.) : P. Lang, 1990. 171 str. (Studien zur Pdagogik, Andragogik und gerontagogik ; Bd. 29)

Pggeler, Franz: Erziehung f die eine Welt. Frankfurt am Main (etc.) : P. Lang, 1990. 186 str. (Studien zur Pdagogik, Andragogik und Gerontagogik ; Bd. 3)

Projectplan European citizenship : a European multimedia educational project. 2nd edition. Marl ; Amsterdam : Adolf Grimme Institut ; Institute for Public and Politics, 1994. Mapa (30 f.)

Razvoj izobraževanja v podjetjih na Slovenskem : (1945-1994) / (skupina avtorjev Lidija Bertoncelj ... (et al.); glavni in odgovorni urednik Milan Pavliha). Ljubljana : Strokovno izobraževalni center "Ivan Bertoncelj", 1994. 209 str.

Reid, Margaret Anne: Training interventions : managing employee development 4th ed. London : Institute of Personnel and Development (IPD), 1994. 449 str.

Research perspectives in adult education / ed. by D. Randy Garrison. Malabar : Krieger, 1994. 215 str.

Resourcing adult literacy and basic skills. 16 str. London : ALBSU.

Reynolds, John; Eldson, K. T.; Stewart, Susan: Adult learning in voluntary organisations. Vol 4, a town in action : voluntary networks in Retford. Nottingham : University of Nottingham, Department of Adult Education, 1994. 56 str.

Rothwell, William J.; Kazanas, H. C.: Improving on-the-job training : how to establish and operate a comprehensive OJT program. San Francisco : Jossey-Bass, 1994. 162 str.

- Sheils, Joe:** *Kommunikation im Fremdsprachenunterricht*. Strasbourg : Council of Europe Press, 1994. 334 str.
- Society in conflict : the value of education** / eds. Elizabeth Ashton and Brenda G. Watson. Hull : University of Hull, 1994. 146 str. (Aspects of education ; 51)
- Stercq, Catherine:** *Literacy, socialisation and employment*. London : Jessica Kingsley, 1993. 103 str.
- Sprachen Lernen - Menschen Verstehen : eine Herausforderung**. Wien : Bundesministerium für Unterricht und Kunst, Abteilung für Bildungsplanung und Schulentwicklung, 1994. 436 str. (Zukunftsforum ; 5)
- The state of continuing education in Japan** / edited by Nagashima Masatoshi, Kavamoto Koji, Sawamura Hiroshi. Tokyo : Nihon University, Research Institute of Educational Systems, 1994. 256 str.
- Strewe, Bettina:** *Erwachsenenbildung in Rußland*. Bonn : Institut für Internationale Zusammenarbeit des Deutschen Volkshochschul-Verbandes (IIZ, DVV), 1994. 33 str. (Internationale Perspektiven der Erwachsenenbildung ; 6)
- Sutherland, Stuart:** *Macmillan Dictionary of psychology*. London ; Basingstoke : Macmillan, 1994. 491 str.
- Swieringa, Joop; Wiedersma, André:** *Becoming a learning organization : beyond the learning curve*. Workingham (etc.) : Addison-Wesley, 1994. 154 str.
- Tighe, Thomas J.:** *Modern learning theory : foundations and fundamental issues*. New York ; Oxford : Oxford University Press, 1982. 422 str.
- Theory and practice : 13th annual conference Canadian Association for the Study of Adult Education, May 12-14, 1994 : proceedings**. Vancouver : Simon Fraser University at Harbour Centre, 1994. 458 str.
- Training and professional development in adult continuing education** / ed. by Roseanne Benn and Roger Fieldhouse. Exeter : University of Exeter, Centre for Research in Continuing Education, 1994. 132 str. (Occasional paper ; No. 1)
- Training for productivity : managing a diverse workforce through language and literacy training**. Canberra : Department of Employment, Education and Training, Literacy and ESL Section, 1994. 19 str.
- Tsang, Mun C.:** *Cost analysis of educational inclusion of marginalized populations*. Paris : International Institute for Educational Planning (IIEP), 1994. 106 str. (Fundamentals of educational planning ; 485)
- Tuson, Mark:** *Outdoor training : for employee effectiveness*. London : Institute of Personnel and Development (IPD), 1994. 175 str. (Developing skills series)
- Uden, Tony:** *The will to learn : individual commitment and adult learning*. Leicester : National Institute of Adult Continuing Education (NIACE), 1994. 48 str. (A policy discussion paper)

University continuing education in Canada : current challenges and future opportunities / ed. by Michael Brooke and Mark Waldron. Toronto : Thompson Educational Publishing, 1994. 330 str.

Unesco/UIE literacy exchange network on industrialized countries : directory of members : 1994 /edited by Ursula Giere. Hamburg ; Paris : Unesco Institute for Education (UIE) ; Unesco, 1994. 345 str. Seznam posameznikov in organizacij, ki se ukvarjajo s pismenostjo v razvitih državah.

Vella, Jane: Learning to listen, learning to teach : the power of dialogue in educating adults. San Francisco : Jossey-Bass, 1994. 202 str. (The Jossey-Bass higher and adult education series)

Vocational education and training for the 21st century : opening pathways and strengthening professionalism : OECD conference, Paris, 28 - 30 November 1994. Paris : OECD, 1994. Mapa vsebuje Poročilo o udeležbi na konferenci (avtorici Zdenka Kovač in Meri Lorenčič, Republiški zavod za zaposlovanje) in gradivo s konference.

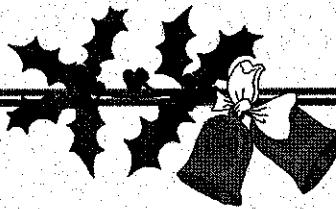
Vos Savant, Marilyn Mach: "I've forgotten everything I learned in school!". New York : St. Martin Press, 1994. 284 str.

Vzgoja in izobraževanje danes - za danes in jutri : zbornik gradiv s posvetna, Portorož, 24.-26. november 1994. Ljubljana : Zveza društev pedagoških delavcev Slovenije, 1994. 315 str

Wagner, Robert K.; Draves, William A.: Princing courses. 2nd ed. Manhattan : Learning Resource Network (LEARN), 1994. 26 str. (Research report : No. 029).

Whitaker, Urban G.: Career success workbook : five essential steps to career and job satisfaction. San Francisco : The Learning Center, 1992. 157 str.

Peter Monetti, ACS

V letu 1997 želimo vsem, ki se ukvarjate z izobraževanjem, in še posebej z izobraževanjem odraslih, veliko delovnih uspehov in zadovoljstva.

Zveza ljudskih univerz Slovenije
mag. Katja Dovžak, sekretarka
in sodelavke

ACS
SAC

svetovanje, raziskovanje, razvoj, informacijsko središče, izobraževanje

consulting, research, development, info-centre, education